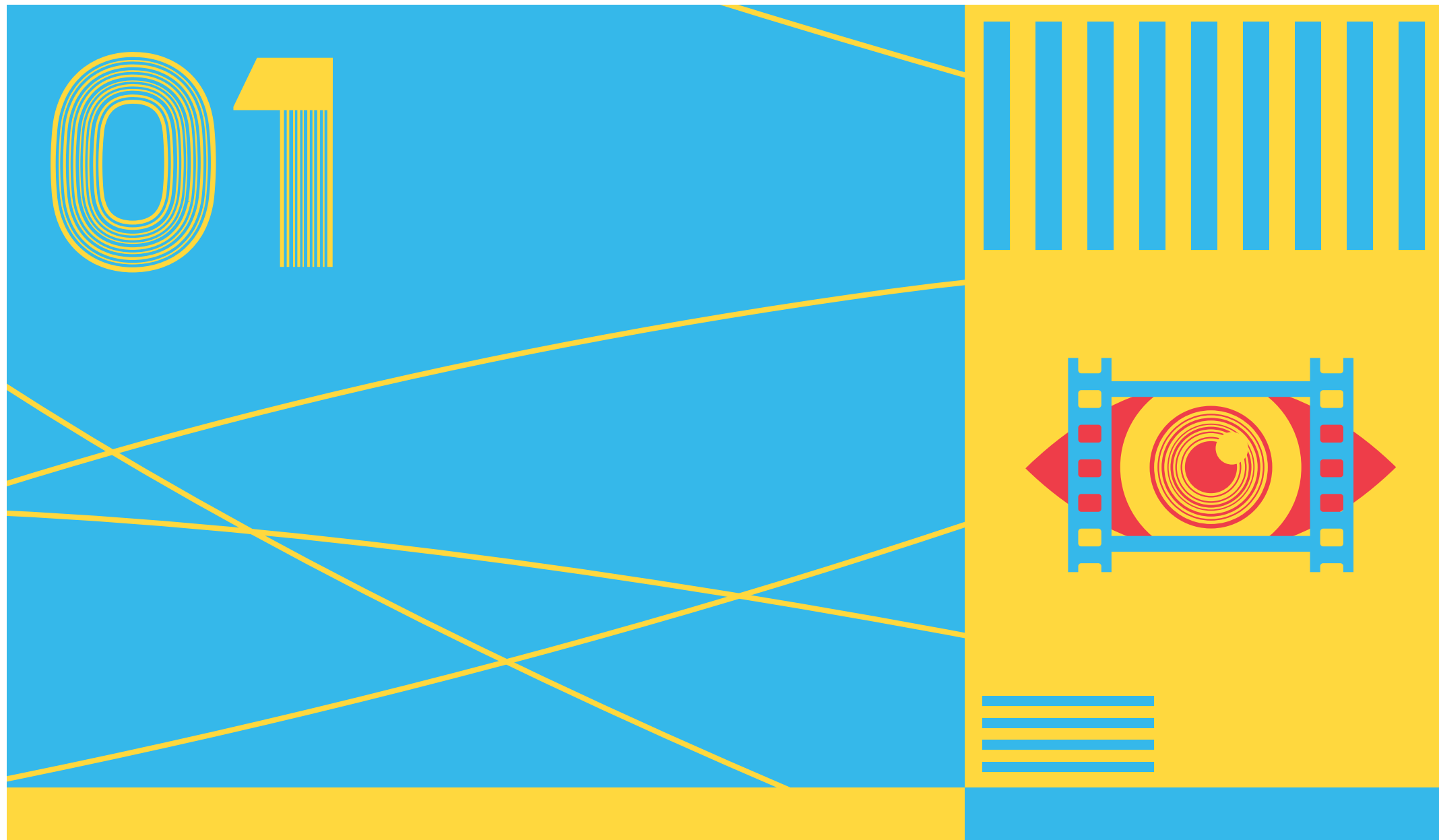

Základy filmové/audiovizuální výchovy

Metodický materiál pro učitele

Pavel Bednařík, Lucie Hlavicová a Jiří Hruška

Obsah

1. Základní informace k metodickým materiálům	3
2. Krátký historický exkurz I.	4
3. Krátký historický exkurz II.	5
4. Co je to film? Co je to audiovize?	6
5. Co je to filmová/audiovizuální výchova?	7
6. Osobnosti mluví o filmové/audiovizuální výchově a jejím významu	8
7. Film, kompetence a gramotnosti pro 21. století	9
8. Filmová vs. mediální výchova	10
9. Jak prosadit filmovou výchovu ve škole? Argumenty a doporučení	11
10. Film ve výuce (praktický průvodce)	12
11. Jak vypadají aktivity v ČR?	13
12. Inspirace ze zahraničí	14

01 Základní informace k metodickým materiálům

Tento metodický materiál slouží jako pomůcka a podpůrný informační zdroj k online **Kurzům filmové výchovy** a přímo z obsahu těchto kurzů vychází. Proto je rozdělen tematicky do kapitol kopírujících jednotlivé lekce kurzů. Uvedené texty jsou použity v samotných lekcích a metodický materiál slouží jako zdroj přímé a rychlé informace bez nutnosti dohledávání či přepisování z jednotlivých kapitol.

Obsah jednotlivých okruhů a lekcí byl zpracován týmem autorů, kteří odborně působí v českých vzdělávacích nebo výzkumných organizacích, případně se věnují praktické výuce v jednotlivých organizacích.

Metodické materiály proto nabízí zkušenosti přímo „z terénu“, z praxe. Přesto je možné, že nebudou vyhovovat vašim potřebám nebo stylu a zaměření výuky. Počítáme, že do budoucna projdou tyto materiály revizí. Budeme proto rádi, pokud nám sdělíte vaši zkušenost s nimi i případná doporučení, jak je proměnit nebo zaměřit.

Součástí jednotlivých lekcí jsou také **otázky k zamyšlení**. Ty si můžete vypracovat libovolnou formou. Otázky, které můžete zpracovat formou úkolů v hodině nebo zadat k samostudiu doma, mohou také sloužit jako podnět k práci s žáky a studenty.

Pevně doufáme, že pro vás kurzy filmové výchovy budou podnětné. V případě jakýchkoliv nejasností či dotazů se na nás neváhejte obrátit.

Vaši autoři

02 Krátký historický exkurz I.

V následujících textových ukázkách naleznete několik poetických přístupů významných osobností 20. a 30. let k filmu jako společenskému a kulturnímu fenoménu. Uvedené texty mohou sloužit k další práci v hodině. S žáky a studenty můžete s texty pracovat jak v předmětu **český jazyk a literatura**, tak v samostatných hodinách věnovaných **filmové výchově**.

*„Miluji také film, když bláznivě letí
pobádán bičí zběsilé hudby
Zpívej mi, vodopáde věcí a lidí, stromů, strojů, dětí
když se tak řítíš mezi břehy věčně dvojité sudby
světla a stínu (...)
Měňavý výtažku světa, světe kondenzovaný
světlem a stínem modelovaný
jak ševeliš, zpíváš, vzlykáš a řveš
ač němý!
Jak řítíš se, potácíš, plyneš a jdeš!“
(S. K. Neumann – Film, 1919)*

*„I nejkldnější z nás vrstevníků elektrického století
doznávají denně množství prudkých citových emocí
a horečných poznatků. Aby se uklidnili, aby mohli
nabrati dechu, potřebují nikoliv bodavé a dráždivé
nicoty nirvány, ale naopak umění obratné a stručné,
náhlé a efemerní senzace, lyrický, poetický náboj
přímého výrazu, ostrých narážek, jako jest jazz, rádio
a především film.“
(Karel Teige – Film, 1925)*

*„Film je mateřština bez vlasti, sanskrit nového lidstva.
Nemá smutku bludného Ahasvera, jsa všude doma.
Jeho tvář není podobna Janusově tváři. Není vázána
minulostí, a nestrachuje ji budoucnost. Hle, ono
zachvění listku, jež je ztraceno navždy ve vesmíru a jež
je možno kdykoliv probrati k životu na kinoplátně. Jeden
puls z rytmu věčnosti, jenž nás kdykoliv přesvědčí,
že božství nestárne. Není třeba vymýšleti nových
božstev, hrdin, tvarů. Vše je dáno v čase a světě.
Staré řeči: aqua, l'eau, wasser, voda. Moderní umění
použila jakéhosi zevšeobecnění. Ale jak hovoří voda,
promítnutá na kinoplátně! Řeč srozumitelná stejně
Papuánům či Francouzi, jako básníkovi.“
(Vítězslav Nezval – Film, 1925)*

*„Vidíme vznik nového umění. Bleskurychle roste.
Odpoutává se od vlivu starších umění, ba samo začíná
na ně působit. Tvoří své normy, vlastní zákony a pak
tyto normy sebevědomě odhazuje. Stává se mocným
nástrojem propagandy a výchovy, každodenním
a hromadným sociálním faktem, předbílá po této
stránce všechna ostatní umění. Uměnovědě je to
však dokonale lhostejné.“
(Roman Jakobson – Úpadek filmu?, 1933)*

Doporučená literatura a prameny

ČAPEK, Karel. *Marsyas; Jak se co dělá*. 3. vyd. Praha : Československý spisovatel 1984. 384 s. *Spisy*, sv. 13. (fejetony: *Jak se dělá film?*)
ČESÁLKOVÁ, Lucie. *Film před tabulí* (disertační práce). Brno: FF MU 2009.
JACHNIN, Boris. *Filmová estetická výchova*. Praha: Československý filmový ústav 1968.
VOGELOVÁ, Pavlína. *Od Bati ke školnímu filmu Jaroslava Novotného*. Brno: FF MU 2009.
SMEJKAL, Zdeněk. *Film jako předmět školní výuky* (disertační práce). Brno: FF UJEP 1968.
SMRŽ, Karel. *Film: podstata, historický vývoj, technika, možnosti a cíle kinematografu*. Praha: Prometheus, 1924.
SMRŽ, Karel. *Dějiny filmu*. Praha: Družstevní práce 1933.
Zdeněk Smejkal. *Život a doba*. (video): <https://youtu.be/M3A-EoquMTk>

Otázky k zamyšlení

Přečtete si úryvek z knihy *Filmová estetická výchova* Borise Jachnina a srovnajte, jaká byla realita vztahu mladých diváků k filmu v šedesátých letech a dnes:
*„Mladí lidé mohou bezesporu kompenzovat v kině řadu svých duchovních potřeb. Filmový příběh k nim promlouvá sugestivní řečí, předvádí jim romantické, dobrodružné i zábavné příběhy, zpodobuje hrdiny, kteří jsou mladému divákovi blízcí, neboť se nepodrobují vnějšímu nátlaku, realizují své životní perspektivy a dokážou bojovat a vítězit i proti silnějšímu okolí. A ještě můžeme nacházet další důvody: mladý divák nemá ještě dostatek životních zkušeností, ale film mu je dokáže bohatě zprostředkovat. Mladý člověk se tím zařazuje předčasně do světa dospělých; film působí jako mocný prostředek informace o okolním světě, nejenom o světě v nás. Přenáší mladého diváka do země a prostředí, kam by se ve skutečnosti měl možnost dostat až jako dospělý – nebo snad nikdy. Přibližuje mu neznámé světy a otevírá brány oblastí, které jsou v životě tabu. Kompenzuje tedy jeho rozumové i citové potřeby, poskytuje mu za dostupnou úplatu pocit radosti, smutku, možnosti poznání. Bylo však řečeno, že mladý divák nemá dostatek životních zkušeností, že mu je naopak film **zprostředkuje**. To, co mu však film předkládá, je však zpravidla umělecký příběh, konstrukce. Dokonce i tehdy, když jde o film s přímým vztahem ke skutečnosti, když jde o reportážní, nebo dokumentární film. Divák vidí pouze fikci skutečnosti – a z ní vlastně jen autorův výběr faktů a jejich souvislostí. Mladý divák ovšem nemá možnost ve větší míře korigovat, filmovou skutečnost vlastními zkušenostmi. Ve velké míře se pak stává, že tyto dvě oblasti zaměňuje. Buď se snaží realizovat, filmovou skutečnost ve vlastním životě, nebo je zklamán rozporem mezi nimi a přestává vyhledávat filmy, které ukazují, že životní skutečnost je nutno měnit. Takový divák si pak z filmového repertoáru vybírá pouze ta díla, která mohou kompenzovat jedinou jeho potřebu – potřebu zábavy, úniku od životních problémů.“*
(Boris Jachnin – *Filmová estetická výchova*, s. 7)

03 Krátký historický exkurz II.

V druhé lekci se budeme věnovat aktuálnímu vývoji při zapojování filmové výchovy do školního kurikula. Od 60. let a přínosu Borise Jachnina nebo Zdeňka Smejkalů se dostaneme k současnosti. Hlavní část lekce věnujeme formování doplňujícího vzdělávacího oboru Filmová/audiovizuální výchova jako součásti Rámcových vzdělávacích programů (RVP).

Filmová výchova v současných RVP

Filmová/audiovizuální výchova v pojetí profesora Rudolfa Adlera a kolektivu je v současných RVP „koncipována jako metodické propojení několika tvůrčích činností: vlastní tvůrčí zkušenost z filmové/ audiovizuální tvorby a jejího výsledku; schopnost vnímat díla vytvořená audiovizuálními výrazovými prostředky a uvědomovat si jejich hodnoty; potřeba zaujmout a formulovat názor na filmové/ audiovizuální dílo.“

Doporučená literatura a prameny

ADLER, Rudolf a kol. *Filmová/ audiovizuální výchova* (podkladová studie). Praha: Národní ústav pro vzdělávání 2018.

CZESANY DVOŘÁKOVÁ, Tereza. *Mapování oboru filmové/ audiovizuální výchova na českých školách*. Praha, MKČR 2017. Dostupné zde: <https://www.filmvychova.cz/metodika/prameny-a-literatura/>

JACHNIN, Boris. *Filmová estetická výchova*. Praha: Československý filmový ústav 1968.

JACHNIN, Boris. *Walt Disney*. Praha: Československý filmový ústav 1990.

SMEJKAL, Zdeněk. *Film jako předmět školní výuky* (disertační práce). Brno: FF UJEP 1968.

Rozhovor s Terezou Česany Dvořákovou a Jakubem Šilerem: <https://www.filmvychova.cz/2021/12/08/jak-se-dela-vyzkum-filmove-vychovy-na-skolach-rozhovor-s-terezou-czesany-dvorakovou-a-jakubem-silerem/>

Otázky k zamyšlení

- 01 Dle průzkumu Terezy Česany Dvořákové a kol. z roku 2016 se obor F/AV učí na 2 % základních a 13 % středních škol. Proč si myslíte, že tomu tak je?
- 02 Jak se s filmem a filmovou výchovou pracuje na vaší škole? Jaké jsou nedostatky, co vám osobně chybí a brání v zapojení filmové výchovy?

04 Co je to film? Co je to audiovize?

V této lekci jsme shromáždili několik definic filmu a audiovizuálního díla, které slouží jako odrazový můstek pro další diskuse. Cílem je pochopení fenoménu filmu, audiovize a celého kulturního druhu, kterými se má obor zabývat. Vedle definic představujeme také výčet různých typů audiovizuálních děl a navrhujeme **desatero audiovizuální gramotnosti** pro učitele. Jedná se o jakousi rukovět, kterou není nutné doslovně přebírat, naopak ji vnímejte jako podnět k dialogu nad tím, jak a co učit v oboru filmové/audiovizuální výchovy.

Co je to film?

Film je umělecké audiovizuální dílo a produkt odvětví filmového průmyslu. Film je zároveň kulturním fenoménem, médiem uměleckého sdělení se specifickými vyjadřovacími prostředky zahrnujícími obrazovou a zvukovou složku. Film jako médium je součástí celého komplexu kinematografie.

Mezinárodní definice audiovizuálního díla

*„Jedná se o dílo sestávající ze **sledu spojených obrazů**, s nebo bez doprovázejícího zvuku, jež je určeno k zobrazení jako pohyblivý obraz prostřednictvím příslušných zařízení, bez ohledu na nosič počáteční nebo následné fixace.“*

Co všechno můžeme zařadit pod termín audiovize?

- celovečerní hrané filmy
- komerční a reklamní filmy včetně tzv. filmů o filmu
- dokumentární filmy
- výukové filmy
- záznamy živých událostí (politických, volebních aj.)
- multimédia (audiovizuální díla s interaktivními komponentami)
- zprávy (audiovizuální produkce zpravodajského, publicistického aj. charakteru)
- záznamy provedení uměleckých děl (oper, koncertů, varietních představení apod.)
- dramatická a komediální seriálová audiovizuální díla, zejména televizní seriály aj.
- krátké umělecké filmy včetně animovaných děl
- záznamy sportovních událostí a související sportovní pořady

- další televizní zábavné pořady (magazíny, soutěže, hry aj.)
- televizní filmy určené k televiznímu vysílání
- hudební videoklipy
- výtvarné instalace
- videomappingová představení
- YouTube videa

Desatero audiovizuální gramotnosti (pro učitele)

- Film není pouhou pomůckou ve výuce.** Filmové dílo a jeho části mohou sloužit k ilustraci, uměleckému vystižení tématu, problematiky nebo látky. Pozornost upřená na film ale musí být komplexní, kontinuální a perspektivní.
- Film není vycpávkou školních hodin.** Film se svou historií by neměl být pouze atraktivním nástrojem k dokreslení školní hodiny.
- Film je vždy součástí širšího kosmu audiovizuálních děl.** Neexistuje nadřazené postavení klasického filmu a kinematografie nad jinými audiovizuálními díly.
- Film má být umění dostupné všem.** Je vhodné využívat všech příležitostí, jak seznamovat žáky a studenty s filmy (klasickými i současnými).
- Film je prostorem imaginace.** Filmové dílo je vždy autorským vystižením skutečnosti, setkání s filmem vždy obsahuje magický moment.
- Vztah s filmem je na celý život.** Z fascinace pohyblivým obrazem není možné vystoupit, je nutné jej neustále kultivovat.
- Film a audiovize se vzájemně prostupují.** Není možné ani nutné stanovovat ostrou hranici mezi filmem jako uměním a jinými projevy audiovize.
- Audiovizuální díla jsou součástí naší každodennosti.** Stejně jako s dalšími součástmi našich životů s nimi musíme umět zacházet a dodržovat základní „hygienu“.
- Říše audiovize může být příležitostí i hrozbou.** Učitel má být průvodcem, prostředníkem a majákem v nepřeborné říši audiovizuálních děl. Má vytvářet příležitosti, ne hledat hrozby.
- Žádné zakoušení audiovizuálních věmů není dobré nebo špatné.** Záleží vždy na interpretaci a kontextu.

Citáty podporující význam filmové výchovy ve škole

„Pokud se první setkání s filmem neodehraje ve škole, je dosti pravděpodobné, že k němu u mnoha dětí nedojde nikdy.“

(Alain Bergala)

„Pro mě je dokonalý film něco, co se odehrává přímo v mém zraku, jakoby samy oči promítaly to, co chtějí vidět. Má to blízko myšlenkovému procesu jakéhokoliv umění.“

(John Houston)

„Kinematografie je to nejlepší, co lidé dokázali vymyslet, je nekomplexnější a nejlepší. V opravdu skvělém filmu je obsaženo vše. Veškeré umělecké disciplíny, které lidstvo vymyslelo, se v něm protínají.“

(Helma Sanders-Brahms)

„Můj život byl spasen dvakrát: jednou ve škole, podruhé v kině.“

(Alain Bergala)

„Film je především zábava. Chcete-li poslání, jděte na poštu.“

(Woody Allen)

Doporučená literatura a prameny

Kompletní přehled bakalářských a diplomových prací (s odkazy na full-text): <http://c-d-f.cz/vyzkum/plne-texty-zaverecnych-praci>

Otázky k zamyšlení

- Zkuste se zamyslet, co pro vás znamená film. Jaké filmy/audiovizuální díla/obsahy (seriály, vysílání) aktivně sledujete, jaké sledujete pasivně. Co z toho chcete předat žákům a studentům? Vyzkoušejte si jednoduchou anketu ve vaší třídě. Otázka: Jaké filmy/seriály/YouTube videa jste nedávno viděli? Které vás zaujaly a proč?
- Přečtěte si citát Vratislava Šlajera. V čem je česká audiovize přínosem na trhu práce a k rozvoji naší společnosti? Zkuste si sepsat argumenty.
- Na doma: Vyberte vlastní příklady z toho, co běžně sledujete/vidíte doma a zařaďte do jednotlivých žánrů, kategorií, druhů.
- Ve škole: Učitel pustí ukázky a žáci mají určit, o jaký druh av díla se jedná. Jaké jsou rozdíly? Rozeberte s žáky jednotlivé složky (hudba/mluvené slovo/střih/barvy).

05 Co je to filmová/audiovizuální výchova?

Filmová výchova má být cestou k naplnění filmové gramotnosti. Co je to filmová gramotnost? Jakou může mít podobu? Jak souvisí se spektrem dalších gramotností, kterých by měli žáci a studenti dosáhnout? Těmto otázkám se věnujeme ve čtvrté lekci prvního okruhu. Podíváme se na definici Britského filmového institutu, nahlédneme ale také do českých kurikulárních dokumentů.

Jak definují odborníci filmovou výchovu v Čechách?

Filmová výchova označuje zpravidla oblast vzdělávání zaměřenou na rozvíjení kompetencí a znalostí recepce, analýzy, kritického hodnocení a tvorby filmových děl. Film není tedy pouhým prostředkem výuky nebo osvěty, ale jejím předmětem. Filmová výchova nemá mít ryze informativní, ale spíše formativní charakter. Cílem je kultivovat esteticko-etický vztah ke kinematografii, šířeji k umění a kultuře. (Zdroj: www.filmvychova.cz)

Definice gramotnosti podle Strategie vzdělávání 2030+

Gramotnost znamená především schopnost praktického uplatnění znalostí v rozmanitých životních situacích. Zvyšování dovedností v oblasti základních gramotností vytváří předpoklady k úspěšnému celoživotnímu učení i k tomu, aby žáci a mladí lidé zažívali úspěch ve škole i v pracovním životě. Gramotnosti obvykle vztahujeme k jednotlivým „předmětům“. Můžeme tak hovořit o čtenářské, matematické nebo přírodovědné gramotnosti. Gramotnost je v novém pojetí výrazně propojena se souborem dovedností, kompetencí, které směřují k využitelnosti poznatků a zkušeností žáků a studentů.

(Zdroj: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>)

Filmová gramotnost podle Britského filmového institutu (Framework for Film Education)

Filmová gramotnost je úroveň porozumění filmovým dílům a obsahům, schopnost vědomého a zvědavého výběru filmových děl, schopnost kritického sledování a analýzy jejich obsahu, kinematografických a obsahových kvalit a technických aspektů. Je to také schopnost zacházet s jazykem filmové tvorby

a s jejich technickými prostředky při samotné tvorbě pohyblivých obrazů.

(Zdroj: *Rámeček filmové výchovy, Framework of Film Education*, BFI 2015)

Doporučená literatura a prameny

VANČÁT, Jaroslav; SMETANA, Matěj; BERAN, Vladimír. *Učit se film. Metodika výuky filmové tvorby*. Police nad Metují: ZUŠ Police nad Metují 2015.

HLAVICOVÁ, Lucie. *Filmová a audiovizuální výchova*. Pracovní skript DF JAMU ADaV. Brno: JAMU 2020. HOLUBOVÁ, Barbora. *Didaktika filmové výchovy*. Disertační práce. Praha: Pedagogická fakulta UK 2021. REID, Mark a kol. *Framework for Film Education*. Londýn: Britský filmový institut 2015.

VACEK, Patrik: *Filmová edukace (Stručný průvodce pro učitele)*. Brno: FF MU 2006.

Otázky k zamyšlení

01 Která z definic filmové či audiovizuální výchovy je vám nejbližší?

02 Jak byste definovali filmovou výchovu a audiovizuální výchovu vy?

06 Osobnosti mluví o filmové/ audiovizuální výchově a jejím významu

V následující lekci si poslechneme jednotlivé osobnosti, které se filmové výchově věnují. Jaké jsou jejich názory na obor filmové/ audiovizuální výchovy? Čím je jedinečná? Jaké možnosti kulturních a uměleckých forem vyjádření nabízí?

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=pOefJWe2Yel&t=6s>

Prezentace

Pavel Bednařík o filmové výchově

„Filmová výchova je naprosto zásadní, protože dokáže přimět publikum různých generací a skupin, aby měly rády film, ale na film se dívaly jako na umělecké dílo, ale i zdroj zábavy a potěšení a produkt naší kultury.“

Rudolf Adler o filmové výchově

„Pokud jde o možnosti filmové a audiovizuální výchovy, podstata a hlavní kvalita toho, jak s audiovizuálním aparátem zacházet, je umožnit žákům osobní tvůrčí zkušenost s jednotlivými složkami komplexu výrazových prostředků. Ten mu umožní hlubší možnost přijetí audiovizuálních tvarů a podnětů, které přijímá z okolí, a hlavně jejich reflexi.“

Jiří Forejt o filmové výchově

„Filmová výchova je obor průkopnický. Mne osobně na něm fascinuje to, že člověk může spoluutvářet jeho podobu. Můžeme ovlivňovat diváckou gramotnost, ukazovat dětem a studentům filmy, ke kterým by sami nepřišli. Filmová výchova má také obrovský význam pro filmový průmysl, může redefinovat pozici kina v distribuci, může pomáhat v distribuci evropských filmů. Spolu s tím si ale myslím, že filmová výchova je také nástrojem sebereflexe filmařů samotných. Filmař, který se vydá na pedagogickou misi, může prohlubovat svůj vztah k umění.“

Ranjan Rampal o filmové výchově

„Pro mě je film důležitý, je součástí objevování. Oceňuji film jako stříhač. Je to zároveň poezie, rytmus, je to krása sama.“

Tereza Czesany Dvořáková o filmové výchově

„Filmová výchova je pro mě o toleranci, protože mnoho těch příběhů je pro děti nových a překvapivých. Děti tak čelí výzvě přijmout něco nečekaného, nového.“

David Čeněk o filmové výchově

„Filmová výchova je jednou z možných cest, jak lze šířit filmové umění, jak jej lze zpřístupnit veřejnosti. Pokud ji budeme vnímat jako součást vzdělávacího systému, pak je filmová výchova také nedílnou součástí pedagogického působení na děti a mládež. Vede je totiž ke všemu, co potřebují v současném životě a co budou potřebovat pro svůj budoucí život. Film je schopen morálně formovat, stejně jako tříbit estetické vnímání.“

Otázka k zamyšlení

01 Sepište si sadu vlastních argumentů podporujících význam filmové výchovy. Udělejte ve třídě dotazník nebo anketu mezi žáky/studenty, jak by si seznámení s filmem představovali.

07 Film, kompetence a gramotnosti pro 21. století

V kapitole 4 jsme se zabývali pojmem filmová gramotnost. Ta ovšem nestojí ve spektru gramotností samostatně. Filmová gramotnost souvisí s jinými gramotnostmi v oblasti umění a kultura, dopomáhá však také k rozvoji kompetencí pro 21. století, které by si měli podle OECD žáci a studenti osvojit. Podíváme se tedy, jak gramotnost a kompetenci definuje český vzdělávací systém a jaké gramotnosti a kompetence zahrnuje. V závěru navrhneme konkrétní doporučení při zpracování ŠVP.

Definice gramotnosti podle S2030+

Gramotnost znamená především schopnost praktického uplatnění znalostí v rozmanitých životních situacích. Zvyšování dovedností v oblasti základních gramotností vytváří předpoklady k úspěšnému celoživotnímu učení i k tomu, aby žáci a mladí lidé zažívali úspěch ve škole i v pracovním životě. Gramotnosti obvykle vztahujeme k jednotlivým „předmětům“. Můžeme tak hovořit o čtenářské, matematické nebo přírodovědné gramotnosti.

Kompetence podle českých RVP

- Kompetence k učení
- Kompetence k řešení problémů
- Kompetence komunikativní
- Kompetence personální a sociální
- Kompetence občanské
- Kompetence pracovní

Definice kompetencí podle S2030+

Kompetence je složitým souborem znalostí, dovedností a postojů, které tomu, kdo si je osvojil, umožňují úspěšně zvládnout úkoly a situace, do kterých se dostává ve studiu, v práci i v osobním životě. Znalosti se skládají z faktů a čísel, pojmů, myšlenek a teorií, které již byly stanoveny a které podporují porozumění určité oblasti nebo předmětu. Dovednosti jsou definovány jako schopnost provádět postupy a využívat stávajících znalostí k dosažení výsledků. Postoje popisují předpoklady a způsoby uvažování umožňující konat nebo reagovat na myšlenky, osoby či situace.

Klíčové kompetence rozvíjené filmovou a audiovizuální výchovou (Doporučení ke zpracování ŠVP)

Kompetence k učení:

- žák skrze navozené problémové situace promyslí způsob řešení s využitím vlastního úsudku a zkušeností (situace z promítaného filmu, natáčení filmu)
- žák vyhledává a třídí informace a poznatky, vhodně řeší předložený problém, využívá získané vědomosti a dovednosti k dosažení konečného řešení problému
- žák si vytváří komplexnější pohled na vývoj dějin filmu a jejich vliv na současnou podobu oboru
- žák správně používá obecně známé termíny (stříhová skladba, pohyb kamery, velikost záběru a další)

Kompetence k řešení problémů:

- žák rozpoznává problém a vybírá vhodné metody k jeho řešení (situace z promítaného filmu, natáčení filmu)
- v navozených situacích žák řeší problémy samostatně nebo ve skupině – žák je schopen používat obecnou terminologii (natáčení filmu, animace)
- žáky se učí obhajovat svoje rozhodnutí (psaní recenze filmu)

Komunikativní kompetence:

- žák logicky vyjadřuje své myšlenky a názory a má kultivovaný projev (prezentace námětu filmu, psaní filmové recenze)
- žák rozumí různým způsobům zápisů a symboliky a běžně používaným informačním a komunikačním prostředkům (filmové vyjadřovací prostředky)
- žák tyto prostředky využívá pro komunikaci s okolním světem (rozbory filmu)
- žák se učí dovednosti podřídit se zájmu skupiny, chápat potřebu efektivní spolupráce (při natáčení, organizaci festivalu apod.)

Personální a sociální kompetence:

- žák se učí účinně pracovat ve skupině a pomáhat vytvořit příjemnou atmosféru v týmu (týmová spolupráce ve štábu na natáčení nebo festivalu)
- žák nachází správné místo ve skupině a zapojuje se do diskusí (recepce filmového díla, příprava filmového projektu)
- žák se dozvídá o různých způsobech práce s informacemi, jejich zdroji a používá obecně platné zásady práce s daty (reflexe filmového díla)

Občanské kompetence a kulturní povědomí:

- žák se učí ohleduplnosti a umění respektovat názory jiných (rozbory témat vybraných filmů)
- žák si uvědomuje svá práva a povinnosti (odpovědnost za termíny nebo finance)
- žák se chová v zájmu podpory a ochrany zdraví (bezpečnost práce při natáčení, protokol)
- žák se učí zodpovědnosti za svěřené majetek a šetrnému a ohleduplnému zacházení s video a audio technikou (produkce na natáčení)
- žák si uvědomuje význam kulturních institucí (návštěva kina, muzea, festivalu)

Kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám:

- žák pracuje na samostatných projektech, které může využít ve své další profesní dráze (film, festival, projektový den)
- žák důsledně plní stanovené úkoly a závazky (harmonogram při realizaci projektu)

Matematické kompetence:

- žák si v rámci studia propojuje vědomosti z oblasti všeobecných znalostí s pojmy kvantifikujícího charakteru (rozpočet projektu)
- používá všechny numerické operace v rámci počítačových programů (práce s xls)

Informační kompetence:

- žák využívá různé informační zdroje (tištěné, elektronické včetně internetu, audiovizuální), přičemž se učí kriticky posuzovat jejich věrohodnost (referát, filmová recenze)
- komunikace mezi žákem a vyučujícím v době mezi vyučováním probíhá formou elektronické pošty (konzultace projektu, recenze)

Tyto získané kompetence lze navázat na průřezová témata:

Občan v demokratické společnosti
Člověk a životní prostředí
Člověk a svět práce
Informační a komunikační technologie

Doporučená literatura a prameny

FRYČ, Jindřich a kol. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. Praha: Ministerstvo

školy, mládeže a tělovýchovy ČR 2020. Online: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>

Rozhovor s Františkem Kuřinou: <https://www.ped.muni.cz/komensky/clanky/o-kompetencnim-pojeti-vzdelavani-ohlednuti-za-jeho-historii-a-uvahy-nad-jeho-soucasnosti-i-budoucnosti-s-frantiskem-kurinou>
Opatření ministra školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se mění rámcově vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2010, č.j.: 20772/2010-2, online: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/informace-o-doplňujicim-vzdelavacim-oboru-filmova>
TED talk experta Kena Robinsona: *Zabíjejí školy kreativitu?* https://www.ted.com/talks/sir_ken_robinson_do_schools_kill_creativity?language=cs

Otázky k zamyšlení

- 01 O jakých problémech a nedostacích mluví Ken Robinson ve své přednášce? Jaké můžete identifikovat ve své škole nebo organizaci? Jaký je recept Kena Robinsona na inovace a změny ve školách?
- 02 Jaké kompetence u svých žáků rozvíjíte? Může vám v tom pomoci filmová/audiovizuální výchova? Jak?
- 03 Považujete filmovou (případně audiovizuální) gramotnost za důležitou? V čem doplňuje jiné gramotnosti?

08 Filmová vs. mediální výchova

Filmová/audiovizuální výchova bývá často zaměňována s výchovou mediální. F/AV je však samostatným doplňujícím vzdělávacím oborem, zatímco mediální výchova má status průřezového tématu a je možné ji uplatňovat v jiných oblastech i předmětech. Jaký je jejich vzájemný vztah? V čem se mohou doplňovat a v čem jsou naopak vylučné? To se dozvíte v následující lekci.

Průřezová témata v RVP ZV

- 01 Osobnostní a sociální výchova
- 02 Výchova demokratického občana
- 03 Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- 04 Multikulturní výchova
- 05 Environmentální výchova
- 06 Mediální výchova

Co je mediální výchova?

„Cílem oboru Mediální výchova je zvýšit mediální gramotnost, kritický přístup k mediálním obsahům, účelné využití médií jako zdroje informací, vzdělávání a zábavy. Doporučenými obory výuky jsou občanský a společenskovědní základ, český jazyk a literatura a dějepis. Součástí výuky může být také dovednostní výuka (tvorba vlastní mediální produkce). Přestože se na první pohled může zdát, že Mediální výchova může pokrývat také oblast Filmové/Audiovizuální výchovy, není tomu úplně tak. Filmová/Audiovizuální výchova vychází z uměnovýchovných základů vzdělávací oblasti Umění a kultura. Příkladem rozdílného přístupu může být analýza audiovizuálního díla. V oboru FAV je cílem pochopení, hodnocení neobsahuje morální hodnotící kategorie. Oproti tomu v Mediální výchově jsou etická hodnotící stanoviska žádoucí.“

Zdroj: Kol. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: VUP 2007. Kol. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. Praha: VUP nedat. [2009]. Všechny RVP dostupné na: www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy

	Filmová/audiovizuální výchova	Mediální výchova
Oblast	umění a kultura	společnost
Funkce	estetická, etická	informativní, zábavná, manipulativní
Převažující forma	receptivní	receptivní
Předměty	Výtvarná výchova, ČJ a literatura, Dějepis, ZSV, Člověk a svět	ZSV, Člověk a jeho svět, Mediální výchova
Pozice v RVP	doplňující vzdělávací obor	průřezové téma
Vazba na obory	estetika	sociologie

Co je cílem mediální výchovy?

„Cílem mediální výchovy není pouze umožnit dětem číst nebo nalézat smysl mediálních textů, případně vytvářet vlastní. Měla by jim umožnit systematicky reflektovat vlastní procesy „čtení“ a „psaní“, pochopit a analyzovat jejich vlastní aktivitu jako čtenářů a autorů těchto textů.“

Zdroj: Buckingham, 1990: 219, in: HART, Andrew. *Understanding the Media: A Practical Guide*. Londýn: Routledge 1991, s. 10.

Tematické okruhy RVP ZV (receptivní a produktivní činnosti)

- Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení (receptivní)
- Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality (receptivní)
- Stavba mediálních sdělení (receptivní)
- Vnímání autora mediálních sdělení (receptivní)
- Fungování a vliv médií ve společnosti (receptivní)
- Tvorba mediálního sdělení (produktivní)
- Práce v realizačním týmu (produktivní)

Co dělat na pomezí filmové a mediální výchovy?

Několik tipů

- 01 **Umělecké a mediální sdělení** – zkuste se studenti natočit dva audiovizuální tvary (např. o vaší škole) – krátký film a reportáž. Reportáž v reportážním stylu, s použitím televizních postupů, krátký

film ve „volném“ stylu, s důrazem na estetické, emocionální vyznění. Promítněte oba filmy a diskutujte se studenty, jaký je rozdíl mezi mediálním a uměleckých sdělením.

- 02 **Televize (a film) jako médium** – zadejte studentům, ať vyjmenují televizní stanice, které znají (včetně online televizí a video-on-demand služeb). Najděte a promítněte jim program těchto stanic/platforem. Jakou pozici v nich má film? Diskutujte.
- 03 **Vyber si médium** – Vysvětlete studentům cíl cvičení. Dejte jim na výběr, bez kterého z médií by se byli ochotni obejít celý rok. Vytvořte dvojice a nechejte diskutovat žáky/studenty ve dvojicích. Vyhodnoťte výsledky. Na jakém místě se nachází film?
 - a. rádio
 - b. komiks
 - c. kino
 - d. televize/VOD/stream
 - e. divadlo
 - f. hudba/noviny časopisy
 - g. Sociální sítě (Facebook, TikTok)
 - h. YouTube

Doporučená literatura a prameny

Průřezové téma Mediální výchova v RVP ZV: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10913>
HART, Andrew. *Understanding the Media: A Practical Guide*. Londýn: Routledge 1991.

MIČENKA, Marek, JIRÁK, Jan. (eds). *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál 2007.
POSTMAN, Neil. *Ubavit se k smrti: veřejná komunikace ve věku zábavy*. Praha: Mladá fronta 1999.

Otázky k zamyšlení

- 01 Jaký je rozdíl mezi filmovou/audiovizuální a mediální výchovou? Dokážete popsat alespoň některé z nich?
- 02 Natočte se studenty televizní reportáž v délce pěti minut. Vyberte téma, zadejte zpracování námětu, asistuje při natáčení. Diskutujte se studenty o tom, jaké filmové postupy používají při natáčení reportáže.

09 Jak prosadit filmovou výchovu ve škole? Argumenty a doporučení

V této lekci se budeme věnovat jednomu z velkých problémů, se kterým se potýkají učitelé filmové výchovy. Tím je prosazení samotného předmětu nebo aktivity ve škole a obhájení před vedením školy a kolegy. Uvedeme zde několik argumentů, které by vám měly pomoci při diskusi o zavedení filmové výchovy ve vaší škole.

Krátké shrnutí argumentace

Filmová a audiovizuální výchova poskytuje žákům nástroje, které jim umožní obohatit svůj vnitřní život filmovým uměním. Vedle toho má F/AV i své další specifické cíle, které mají vliv na celkové formování žákovy osobnosti (estetika, morálka, hodnotové postoje, kritické myšlení). Film jako produkt technologického vývoje demonstruje řadu rovin spojení techniky a umění, od specifických prostředků umělecké iluzivnosti až po manipulaci s obrazem (propaganda, fake news, deep fake).

Dva hlavní argumenty

- 01 V českém vzdělávacím systému se oficiálně objevuje v roce 2010, kdy vzniká Rámcový vzdělávací program předmětu Filmová a audiovizuální výchova jakožto doplňující obor oblasti Umění a kultura pro první i druhý stupeň základních škol a gymnázia. Je tedy „oficiálně“ **uznaným předmětem** (vzdělávacím oborem).
- 02 Existence předmětu se opírá o myšlenku, že **význam filmu, popř. audiovize nelze v naší společnosti a jejím vzdělávání nadále opomíjet**. Film byl zařazen do vzdělávání proto, že mu byla přiznána zřejmá kulturní hodnota a důležité místo v našich životech a společnosti.

Další argumenty, které můžete použít

- 03 Audiovizuální obsah tvoří podstatnou část volného času žáků a studentů, ze všech uměleckých odvětví se s ním setkávají nejčastěji.
- 04 Film/audiovize jsou atraktivní cestou, jak obohatit výuku a zaujmout studenty, nehledě na samotnou kulturní gramotnost.

- 05 Filmy mohou pomoci vysvětlit konkrétní učivo, látku, jevy a principy poutavým způsobem (rozvést v příkladech).
- 06 Filmová/audiovizuální výchova (zejména tvorba) pomáhá významným způsobem rozvíjet klíčové kompetence žáků a studentů.
- 07 F/AV výrazně zvyšuje uplatnitelnost studentů na trhu práce.
- 08 Kulturní a kreativní sektor (včetně audiovize) nabízí stále větší množství uplatnění a FAV může připravit žáky na budoucí profesní dráhu (filmové školy, jiné umělecké obory, reklama, marketing, mediální studia).
- 09 F/AV je součástí RVP od roku 2010 a budování tzv. filmové gramotnosti je jednoduchou cestou k rozvoji kreativity i kritického myšlení.

Jak postupovat krok za krokem (několik doporučení)

- hledejte podporu u kolegů a přesvědčujte je společně
- spojte zavedení F/AV s dalšími změnami rozvrhu
- spojte zavedení F/AV se změnami (aktualizací) ŠVP
- zapojte F/AV do výuky svých předmětů (nechte žáky natáčet krátká videa jako cvičení k probíraným tématům – např. mluvnická cvičení v českém jazyce, cizí jazyk – reportáž o zahraničním městě, kde bych chtěl bydlet, dějepis – sestřih dokumentů či historických hraných filmů)
- iniciujte žákovské aktivity v oblasti F/AV (video PF, propagační spot o škole, záznam školních akcí různého druhu – vzdělávací, sportovní, společenské apod.)
- prezentujte je na školním webu a sociálních sítích – ukažte vedení školy, jak výrazně více poutají pozornost, než běžné textové a foto reporty
- zúčastněte se filmové soutěže, festivalu, pozvěte odborníka na školu, uspořádejte komentovanou projekci

Doporučená literatura a prameny

Rozhovor s Kaisou Kukkolou. Online: [https://docplayer.cz/17294225-Videotvorba-ve-skole-michal-pribyl.html](https://www.filmvychova.cz/2018/10/19/ve-finskyh-skolach-je-dostatek-prostoru-pro-vyuziti-potencialu-filmu/VACEK, Patrik: Filmová edukace (Stručný průvodce pro učitele). FF MU, Brno 2006. PŘIBYL, Michal. Videotvorba ve škole [online]. [cit. 6.12.2021]. Dostupný na WWW: <a href=) [cit. 6.12.2021]. <https://www.filmvychova.cz/asfav/> <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/G/9953/FILMOVA-AUDIOVIZUALNI-VYCHOVA-PRO-GYMNAZIA.html> <http://cined.cz/> <https://nfa.cz/> <https://www.jsns.cz/lekce> <https://www.eduin.cz/clanky/co-je-a-co-neni-filmova-vychova-a-proc-ji-potrebuje> <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/filmova-a-audiovizualni-vychova-jako-novy-predmet>

Otázky k zamyšlení

- 01 Na základě argumentů v této lekci si sestavte vlastní sadu argumentů a důvodů, proč filmovou výchovu zapojit do vyučování ve vaší škole.
- 02 Promluvte si se studenty o možnostech natáčení v rámci jiných hodin nebo natočení vlastních videí pro vyučování v jiných předmětech.
- 03 Iniciujte prezentace práce žáků/studentů na soutěžích a festivalech.

10 Film ve výuce (praktický průvodce)

Pokud jste byli úspěšní při vysvětlení, proč zavést filmovou výchovu ve vaší škole, budete nejspíše hledat konkrétní návrhy a postupy, jak to udělat. V této lekci se zaměříme na konkrétní typy a doporučení, ať už je to projekce filmu v kině, projekce ve třídě, nebo další možnosti, jako jsou projektové dny, filmový klub nebo filmová noc ve škole. Ta je společně s filmovým festivalem náročnou, ale atraktivní formou, jak F/AV ve škole zavést.

Jednotlivé možnosti zapojení filmu do výuky

- 01 projekce filmu v kině
- 02 projekce filmu ve třídě
- 03 úvod k filmu a diskuse
- 04 filmový seminář
- 05 projektový den
- 06 mimoškolní filmový klub
- 07 filmová noc ve škole
- 08 filmový festival
- 09 další možnosti

Projekce filmu ve školní třídě. Co potřebujete?

- vhodné zatemnění sálu
- projektor (většina dnešních projektorů zvládá uspokojivou kvalitu)
- počítač (příp. DVD/blu-ray přehrávač)
- zvukové zařízení (reproduktory, domácí kino)
- procesor (propojení všech zařízení)
- samotný film (formáty DVD, blu-ray, soubor na externím disku, stream z legálních platforem)
- propojovací kabely (většinou HDMI nebo VGA)

Jak uvést film *Vzpoura hraček*?

- uveďte, že se jedná o film kombinovaný (animace loutek a živá akce herců)
- představte dobu vzniku filmu (rok 1947, zestátněná kinematografie, reakce na válku)
- představte osobnost Hermíny Týrlové (vhodná je publikace Marie Benešové z roku 1982)
- krátce zmiňte témata filmu (okupace, odboj, nacistické Německo)
- popište, proč je film zajímavý pro vaše žáky/studenty

Po projekci se můžete se studenty bavit například

- o formálním zpracování (kombinace animace a živé akce)
- o filmové řeči snímku (použití hudby, střihová skladba, mizanscéna)
- o dalších filmových dílech Hermíny Týrlové
- o jiných animovaných filmech, které žáci znají a viděli (srovnání se *Vzpourou hraček*)

Možná témata pro filmový seminář

- Filmové adaptace literárních děl (ve vztahu k povinné či doporučené četbě)
- Kapitoly z dějin české kinematografie (od Jana Kříženeckého po současnost)
- Obraz a zvuk ve filmu (využití obrazu a zvuku ve filmu)
- Filmové žánry (přehled děl jednotlivých žánrů české i světové provenience)
- Kapitoly z české animace (od 30. let po současnost)
- Významná díla československé nové vlny 60. let

Náměty aktivit pro projektový den

- projekce krátkých filmů
- projekce celovečerního filmu s úvodem a diskusí
- výroba flip booku
- výroba kineskopu nebo jiného prekinematografického zařízení
- krátká animace
- výroba filmového plakátu (k oblíbenému nebo promítanému filmu)
- herecká, zvuková či jiná dílna

Filmová noc s...

- Filmová noc s Mlsnými medvědími příběhy (pro nejmenší, s kuchařskou dílnou)
- Filmová noc s Harrym Potterem (v maskách, se čtením)
- Filmová noc s filmy od studia Pixar (Wall-E, Toy Story, V hlavě, Úžasňákovi)

Doporučená literatura a prameny

BORDWELL, David, THOMPSONOVÁ, Kristin. *Dějiny filmu*. Praha: NAMU 2007.
 BORDWELL, David, THOMPSONOVÁ, Kristin. *Umění filmu. Úvod do studia formy a stylu*. Praha: NAMU 2011.
 MONACO, James. *Jak číst film. Svět filmů, médií a multimédií*. Praha: Albatros. 2004.
 RVP pro gymnázia: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/GKHE/9953/FILMOVAAUDIOVIZUALNI-VYCHOVA-PRO-GYMNAZIA.html>

Otázky k zamyšlení

- 01 Připravte si seznam vybavení, které pro projekci filmu máte a seznam toho, co vám schází. Promyslete, kde potřebné vybavení zajistíte.
- 02 Napište si seznam filmů, které byste rádi promítlí v kině nebo filmovém klubu.
- 03 Vyžádejte si nabídku pro školy od místního kina. Zaškrtněte si filmy, které vám přijdou vhodné. Diskutujte se třídou vybrané tituly.

11 Jak vypadají aktivity v ČR?

Nejlepším způsobem, jak s filmovou výchovou ve vaší škole nebo organizaci začít, je připravit si předmět nebo program sám. Jsme si vědomi, že ne všichni z vás mají tuto možnost, kapacity a zkušenosti. V desáté lekci proto představujeme přehled organizací, aktivit a projektů, které vám s naplněním cíle mohou profesionálně pomoci. Většinu organizací sdružuje Asociace pro filmovou a audiovizuální výchovu, z.s., která zároveň spravuje komplexní rozcestník na webu **www.filmvychova.cz**. Tam naleznete popis aktivit jednotlivých organizací, ale také aktualizované kontakty.

Základní rozcestník

Co nabízí filmvychova.cz
<https://www.filmvychova.cz/metodika/pravni-poradna-pro-ucitele-a-studenty/>
<https://www.filmvychova.cz/filmy/>
<https://www.filmvychova.cz/kdo-je-kdo/>

Paměťové Institute

Národní filmový archiv – www.nfa.cz
 Ústav pro studium totalitních režimů – www.ustrcr.cz
 NIPOS-ARTAMA – www.nipos.cz

Celostátní programy

Mezinárodní program CinEd – www.cined.cz
 Jeden svět na školách – www.jsns.cz
 Promítej i ty! – <http://promitejity.cz/>
 V digitálním světě – <https://www.jsns.cz/lekce/416814-medialni-vzdelavani-pro-1-stupen-zs>
 Základy dokumentárního filmu – <https://www.jsns.cz/lekce/15274-zaklady-dokumentarniho-filmu>
 Základy filmové řeči – <https://www.jsns.cz/lekce/126118-zaklady-filmove-rci>
 Perly české kinematografie – <https://www.jsns.cz/lekce/90055-perly-ceske-kinematografie>

Organizace nabízející workshopy, přednášky a kurzy

Aeroškola – www.aeroskola.cz
 Free Cinema – www.freecinema.cz
 Asociace českých filmových klubů (program CinEd, LFŠ) – www.cined.cz
 Ultrafun – www.ultrafun.eu

My Street Films – <https://mystreetfilms.cz/>
 Centrum uměleckých aktivit – Impuls Hradec Králové – www.impulshk.cz

Filmová muzea

NaFilm (Praha) – www.nafilm.org
 Muzeum Karla Zemana – www.muzeumkarlazemana.cz
 Zlínský filmový uzel – <https://filmovyuzel.cz/>
 Kabinet filmové historie (Zlín) – <https://www.zlinfest.cz/25543-expozice-kabinet-filmove-historie>
 Sladovna (Písek) – www.sladovna.cz

Filmové festivaly

Animácie – www.animanie.cz
 České vize – www.ceskevize.cz
 Juniorfest – www.juniorfest.cz
 Zlín Film Festival – www.zlinfest.cz
 Pražský filmový kufr – <https://www.prazskyfilmo-vykufr.cz/>
 Kompletní přehled festivalů na: <https://www.filmvychova.cz/kdo-je-kdo/festivaly/>

Tábory

Aertěk – www.aertek.cz
 Studio Scala – www.studioscala.cz
 Zlín Film Fest – <https://www.zlinfest.cz/25157-festivalovy-tabor>

Kina

Veřejný sál Hraničář Ústí nad Labem – <https://hranicar-usti.cz/>

Doporučená literatura a prameny

BEDNAŘÍK, Pavel a kol. *Filmová a audiovizuální výchova v ČR*. Praha: Kreativní Evropa 2015.
 BEDNAŘÍK, Pavel a kol. *Filmová a audiovizuální výchova v ČR*. Praha: Kreativní Evropa 2017.
 BEDNAŘÍK, Pavel a kol. *Filmová a audiovizuální výchova v ČR*. Praha: Kreativní Evropa 2019.

Otázky k zamyšlení

- 01 Existují aktivity nebo podpora, kterou jste nenašli v nabídce jednotlivých organizací? Prosíme napište nám je.
- 02 Schází vám něco na portálu www.filmvychova.cz? Podělte se a napište nám zpětnou vazbu.
- 03 Točíte se svými studenty filmy? Nebojte se je přihlásit na festival! V příloženém seznamu festivalů najdete ten pravý a směle do toho!

12 Inspirace ze zahraničí

Velmi často se můžeme setkat s odkazy na zahraniční zkušenosti v oblasti filmové výchovy. Mnohé evropské země jsou v zavádění filmové nebo audiovizuální výchovy dále než my v České republice. V závěrečné lekci proto nabízíme několik tipů a doporučení jak na metodické materiály, tak na konkrétní příklady projektů a iniciativy, které se věnují rozboru filmu nebo nabízejí konkrétní metodické materiály k filmům. Další příklady a doporučení budeme postupně zveřejňovat formou studií a rozhovorů na webových stránkách.

Rámec filmové výchovy – 6 vzdělávacích cílů filmové výchovy

- Porozumět, co je pro film specifické a výlučné.
- Poznat, že film je produkován a konzumován jak kolektivně a v rámci spolupráce, tak osobně a individuálně.
- Zainteresovat se do filmu osobně z kritické, estetické, emoční, kulturní i tvořivé perspektivy.
- Mít pravidelný přístup k širokému spektru filmů a filmových forem.
- Rozvíjet povědomí o společenském a historickém kontextu filmu.
- Být schopen reflektovat různé způsoby zakoušení, poznávání a učení se filmu.

Vybrané příklady pracovních materiálů ze zahraničí

Sekce **Shakespeare on Film** pomáhá interpretovat klasické dílo Williama Shakespeara pomocí adaptací a jejich rozborů. Další sekce shrnují rozborů filmů k jednotlivým předmětům (historie, občanství, cizí jazyky). Příkladem může být studijní materiál k filmu *Životy těch druhých* (Florian Henckel von Donnersmarck, 2006).

Organizace ve Spojeném království

Into Film, které nabízí online katalog domácích filmů s učebními materiály, ale i metodickou podporu a konzultace (pro využívání je nutná registrace, filmy jsou vázány na region Spojeného království).

The Film Space – tematické lekce, katalog metodických materiálů a pracovních listů

BFI Film Academy – profesionální mimoškolní akademie pro středoškolské studenty, kam se mohou

přihlásit všichni zájemci o další studium filmu a práci v kreativních průmyslech

Tip z Německa

Nezisková organizace Neue Wege des Lernens vyvinula samostatný analytický (ale velmi zábavný) **interaktivní portál** k filmu *Lola běží o život* (Lola Rennt, Tom Tykwer, 1998). Portál umožňuje vytvořit vztahovou mapu postav, analýzu žánrů a další zábavné principy filmové analýzy. K dispozici je německá i anglická verze.

Přehled organizací a aktivit filmové výchovy v Polsku

Filmoteka Narodowa – <https://fina.gov.pl/edukacja/>
Filmoteka Szkolna – www.filmotekaszkolna.pl
Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej – www.nhef.pl – Největší polská nezisková organizace věnující se filmové výchově, školním projekcím a vzdělávání pedagogů navazující na festival Nowe Horyzonty v Poznani. Provozuje také vlastní distribuci filmů pro mladé diváky.

Příklady aktivit filmové výchovy ve Francii

Centre nationale de la cinématographie (CNC) realizuje společně s regionálními organizacemi vzdělávací programy pro učitele, žáky i studenty nazvané École et cinéma, Collège au cinéma a Lycéens et apprentis au cinéma. Více informací na www.cnc.fr.
 Projekt **Cinéma, cent ans de jeunesse** nabízí na webu mnohé příklady práce, ukázky z filmů a další materiály.

Další příklady a inspirativní projekty

V rámci mezinárodního projektu **Film – Language Without Borders** vznikla řada **rozsáhlých metodických materiálů** k filmům, jako *Billy Elliot*, *Můj život cuketky* nebo *Paddington*.

V roce 2021 spustil Britský filmový institut průvodce **Film Education: A User's Guide**, kde najdete řadu tipů, cvičení, témat a videí z různých evropských zemí, které se na programu podílely.

Doporučená literatura a prameny

Veškeré materiály a texty na webových stránkách v této lekci jsou v angličtině. V případě znalosti jiných jazyků můžete využívat daleko širší spektrum materiálů, které jsou často dostupné online (v některých případech je nutná registrace).

Prezentace (autor: Pavel Bednařík)

<https://www.slideshare.net/VictoriaSiempre/modely-audiovizualneho-vzdlvn-v-evrop>
<https://www.slideshare.net/VictoriaSiempre/filmov-vchova-v-uk-prezentace>

Přímé zdroje

The Film Space – metodické materiály (UK): <http://www.thefilmSPACE.org/>
 Kulturní ruksak (Den Kulturelle Scholeseken, NO): <https://www.denkulturelleskoleseken.no/english-information/this-is-the-cultural-schoolbag/>
 Kulturtanken (NO) – organizace, které zajišťují realizaci Kulturního ruksaku: <https://www.kulturtanken.no/en/about/>
 Shakespeare ve filmu (The Film Space, UK): <http://www.thefilmSPACE.org/shakespeare-on-film/>
 Rozhovor s Kaisou Kukkolou. online: <https://www.filmvychova.cz/2018/10/19/ve-finskyh-skolach-je-dostatek-prostoru-pro-vyuziti-potencialu-filmu/>
 Polský program Filmoteka Szkolna: www.filmotekaszkolna.pl
 Interaktivní vzdělávací portál k filmu *Lola běží o život*: https://run-lola-run.nwdl.eu/run/genre/index_en.html
 Odborný online žurnál zabývající se otázkami filmové výchovy (anglicky): <https://www.filmeducationjournal.com/>
 Průvodce Film Education: The User's Guide: <https://filmeducationframework.eu/>
 Common Sense Media – databáze filmů s doporučením uživatelů i rodičů
<https://www.common-sense-media.org/>

Otázky k zamyšlení

- 01 Zkuste si prohlédnout přiložené metodické materiály k jednotlivým filmům. Jak se jednotlivé materiály liší obsahově? Které z nich jsou přínosnější?
- 02 Zamyslete se, v čem mohou být jednotlivé materiály přínosné a inspirativní pro vaši praxi, případně co přenést do českého prostředí. (Pokud vás cokoliv napadne, dejte nám prosím vědět mailem na pavel.bednarik@asociacefav.cz).

Metodický materiál zpracovali

Pavel Bednařík a Lucie Hlavicová

Autoři

Pavel Bednařík, Lucie Hlavicová a Jiří Hruška

@Asociace pro filmovou a audiovizuální výchovu, z.s.

Tento metodický materiál je součástí Online kurzů filmové výchovy realizovaných v rámci projektu Posílení oboru filmová a audiovizuální výchova v ČR. Projekt byl podpořen grantem z Fondů EHP a Norska 2014–2021, oblast Kultura.

**Společně pro
konkurenceschopnou Evropu**

www.fondyeh.cz/kultura

www.filmvychova.cz/posileni-oboru